

Dvakrat izgubljeni sin.

(Povest; piše Basnigoj.)

(Konec.)

VI.

emenj je bil takrat v mestu N., kjer je oznanoval božjo besedo oče Hijeronim. Od vseh krajev vam je pridrla ljudij, da se je človek komaj preril po dokaj tesnih ulicah. Potem pa toliko živadi na cestah! Tu je gnal nekdo čredo ovac, tam je tiral z velikansko palico zopet drugi tólpo ogrskih volov, in takój za njim sta gnala dva dečka jato puranov a med nje se je mešal konjar s svojimi hrvaškimi kobilami. Poleg te pisane množice so pa pričvenkavali z ostrogami brkasti ogrski husárji. Bile so namreč tedaj vojaške vaje in konjiki so stanovali v mestu. Radi tega je bil semenj še bolj živahen. Zakaj mnogo jih je prišlo le iz radovednosti, da vidijo vojnike, a drugi so zopet hoteli slišati očeta Hijeronima, ki je slovel kot najboljši propovednik.

Uprav pričeti se je imela propoved v samostanski cerkvi. Ljudstvo je hitelo vánjo in se drenjalo po cerkvi; vsak je hotel biti blizu propovednice. Po poti mimo cerkve pride tudi mlad husár. Krasen vojak vam je bil ta! Raven kakor sveča, in zalit kakor jabolko. Z levico je držal sabljo, da ni ropotala po tleh, z desnico pa je zdaj pa zdaj pogladil goste brke, posebno tedaj, kadar je samozavestno, pogledal okolo sebe. In prav takó je storil sedaj pred cerkvenimi vrati. Maló je postal, potem pa izginil skozi vrata. Ljudje so ga gledali, a on se ni menil dosti zánje. Brala se mu je na obrazu neka posebna odločnost, češ, kar hočem, storim, pa naj porekó ljudjé, kar jim drago. Šel je prav tjà pod propovednico. Oče Hijeronim prične pripovedovati in razlagati priliko o izgubljenem sinu. Govoril je takó milo, pa tako presunljivo, da ga ni bilo menda mej poslušalci, ki bi imel suho oko. Naš vojak je bil zeló nemiren. Zdaj je zrl nepremično v govornika, zdaj povesil glavo in tožno zrl préd-se. Govor je bil vže davno končan, ljudje so se razšli, mladi husár pa je še vedno stal kakor okamenel sredi cerkve. Za dolgo se je še le izdramil iz mislij, v katere je bil zatopljen, ter naglo otišel.

Za vrati sta čepeli dve ženici — beračici. Ko je šel mimo njiju, sklonili sta se druga k drugi in jedna pravi: „Tega je pa ganilo, tega!“ Druga pa odvrne: „Bogu pa očetu Hijeronimu se še vojaka ne obustavi.“

VII.

Po končani propovedi se je zbralo mnogo ljudstva v samostanu na porti. Vsi so čakali očeta Hijeronima. Vsak bi bil rad govoril z njim. Ta ga je prišel vprašat za svèt v dušnih nadlogah, óni prosit zdravil za bolnega očeta, kratko in malo, vsak bi mu bil rad kaj potožil.

Mej čakaleci je bil tudi Marko Mikšič. Prignal je nekaj drobnice s Hrvaškega, prodal jo in se menil vže vrniti domóv. Pa tedaj je zvedel, da oče Hijeronim

tudi zdravi. „Kaj, ko bi ga poprašal zaradi bolne žene,“ tako si je mislil Marko, „morda ji bi pomagalo.“ In sklenil je, da gre poprašat Hijeronima. Čakal je mirno pri vratih, da so se vsi drugi izvrstili in prišel prav zadnji v Hijeronimovo celico. Pomenila sta se kaj prijazno in hitro, kako in kaj je z boleznijo Markove žene.

„Ej, težko bode kaj, težko!“ Takó je razlagal oče Hijeronim. „Vaša žena se je ali prestrašila ali je pa preveč žalovala. Ko bi bili precej prišli, rešil bi jo bil še; sedaj je pa vže prekasno!“

„Kakor je volja božja,“ dejal je Marko. „Prestrašila se je hudo, žalovala pa še huje.“

„Kako je bilo to?“ vpraša Hijeronim. In pripovedoval je Marko, kako so voleje raztrgali sinčeka ter pristavil, da on ne more tega verjeti. Zakaj vso hosto je prebredel s puško, a nikjer ni bilo ne duha ne sluha o volkovih. Nekaj mi vedno pravi, da so dete ukradli Cigani.

„Lahko mogoče. Glejte, ko sem bil še v Bosni, našel sem neko dete v grmovji. Izvestno je bilo kje ukradeno. Zakaj sámo ni moglo priti tjà.“

„Čegavo je bilo?“ vpraša hitro Marko.

„Bog si ga vedi, čegavo. Vzgojil sem je — — potem mi je pa ušlo. Kako izvrsten deček je bil to! Kadar koli se spomnim, najraje bi se zjokal.“

„Potem imava oba izgubljenega sina.“

„Res je takó!“

„Kakega znamenja pa tisto dete ni imelo na sebi?“ poprašuje natančneje Marko.

„Ničesar ne. Imelo je le srajčico, pa še ta je bila vsa raztrgana. Dve črki ima vvezeni. Čajte no, pokažem vam jo!“ In oče Hijeronim izvleče iz predalca nekaj v papir zavitega. Odvije in pokaže Marku.

Marko komaj ugleda črki in tkanino, zavpije ves vesel in presenečen:

„Moj Bog, to je srajčica mojega sina. Kje je, kje je moj Marček?“ Tudi oče Hijeronim je bil tako zavzet in osupel, da ni slišal, ko je nekdo potrkal na vrata. Še le ob drugem trkanji reče: noter!

Mlad vojak — naš znanec iz cerkve — vstopi in pade na koleni pred očeta Hijeronima. Oba zelo osupneta. Husár pa zakliče skoraj ihtoč:

„Oče, odpustite svojemu izgubljenemu sinu Bogdanu!“

In oklenil se je patrovih kolen. Toda Hijeronim ga dvigne s tal, pristrčno objame in nagovori:

„Sin moj, vže davno je vse odpuščeno!“ In slonela sta dolgo drug drugemu na prsih in na sivo brado izkušnega redovnika sta pritekli dve solzi — solzi veselja.

Kaj pa je čutil ob tem Marko?

Po tem sodeč, kar mu je pripovedoval poprej oče Hijeronim, bil bi ta čvrst mladenič njegov sin Marček. „Nè, nè, to ni mogoče, to je zmota,“ tako je govoril sam v sebi. A obleka otrokova, ki jo je še držal v rokah mu je zopet jasno pričala, da je to njegov sin.

Ko sta dala Bogdan in Hijeronim nekoliko duška srčni radosti, ukaže redovnik, da sedejo. Bogdan je moral nato pripovedovati, zakaj je ušel, kako se je klatil po svetu, prišel k Ciganom, potem k vojakom in je pozabil popolnoma vže svojega namena, namreč: da poišče stariše. Pravil je dalje, kako je šel iz radovednosti v cerkev, tam spoznal govornika in ves skesan sklenil prositi ga odpuščanja.

„Ker si slušal glas vesti,“ reče nato oče Hijeronim, „in se ponižal toliko, da si prišel k ubogemu redovniku, poplačal te je Bog takój. Pripeljal ti je rôdnega očeta — Marka Mikšiča, in od danes bodeš tudi ti Marko, kakor je tvoje pravo ime, ne pa Bogdan.“

In pokazal je ob teh besedah na Mikšiča, ki je komaj vže čakal te prilike, da objame svojega toliko let izgubljenega sina.

Kje je pero, da bi popisalo, kaj je sedaj čutilo očetovsko srce? Kje je roka, da bi orisala občutke Bogdan-Markove, ko je — dejal bi — prvič zrl v lice svojemu očetu?

* * *

Sedaj je povest pač kratka. Ko sta se z očetom vračala od Hijeronima, videla sta, kakó so gnali uklenjeno neko Ciganko. Marko pogleda natančneje in izpozna — Sulmo. Tudi oče jo je izpoznal. Vse ljudstvo je pa šepetalo: „Sulmo je zalotila pravica.“ Bila je namreč povsodi znana ta Ciganka kot tatica otrok, katere je potem prodajala na Turško. Večkrat so jo vže zasledovali, pa jim je vselej ušla. Tudi tedaj, ko je ukradla Markca, bila je bajè primorana popustiti svoj plén. Zakaj pravica ji je ostro šla na pete.

Marko je potem kmalu odložil sabljo in ostroge ter prišel zopet v Rajevo selo. Mati mu ni več živela. Na smrtni postelji je bila, ko se je vrnil mož iz mesta ter ji povedal, da je našel sina — dvakrat izgubljenega. In tedaj je odprla mati težke trepalnice, pogledala proti nebu in vzdihnila, kakor nekdam starček Simeon, ko je videl obljubljenega Odrešenika v svojem naročji. Potem je zopet zaprla trudne oči — zaprla do sodnjega dne.

